

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi poliisilakiin muutokset, jotka aiheutuvat Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimukseen sekä näihin liittyviin sopimuksiin. Schengenin yleissopimuksen mukaan toimivaltaiset virkamiehet voivat eräissä tapauksissa jatkaa omalla alueellaan alkanutta rikoksesta epäillyn takaa-ajoa toisen valtion alueella. Yleissopimuksessa mainituissa tapauksissa on myös mahdollista jatkaa omalla alueella alkanutta rikoksesta epäillyn tarkkailua toisen valtion alueella. Poliisilaissa ehdotetaan säädettäväksi vieraan valtion poliisimiehen toimivallasta Suomen alueella Schengenin yleissopimuksen määräysten mukaisesti. Toimivaltaa koskeva

ehdotus vastaa Schengenin yleissopimuksen rajan yli jatkuvaa takaa-ajoa koskevan 41 artiklan määräyksiä. Myös Schengenin yleissopimuksen 40 artiklan mukaisesta rajan yli jatkuvasta tarkkailusta ja sen edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi poliisilaissa.

Samassa yhteydessä poliisilakiin ehdotetaan tehtäväksi muutamia lähinnä teknisiä muutoksia, jotka liittyvät lakia alemmanasteisten oikeussääntöjen antamiseen. Poliisilain muuttamisesta heinäkuussa 1998 annettu sisällöltään vastaava laki ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan viimeistään 25 päivänä maaliskuuta 2001, jolloin Suomessa ryhdytään soveltamaan Schengenin säännöstöä.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Poliisilakiin tehtiin vuonna 1998 Schengenin liittymisasiakirjojen vaatimat muutokset. Poliisilain muuttamisesta vuonna 1998 annettu laki liittyi eduskunnan aiemmin hyväksymiin ja tasavallan presidentin tuona päivänä ratifioimiin Schengenin liittymisasiakirjoihin (HE 20/1998 vp; EV 62/1998 vp). Muutokset vastasivat keskeisiltä osin Schengenin yleissopimuksen vaatimuksia ja ne oli tarkoitus saattaa voimaan asetuksella. Muutoksia ei ole julkaistu säädöskokoelmassa.

Schengenin sopimuksia on tarkoitus alkaa soveltaa 25 päivänä maaliskuuta 2001. Poliisilain muuttamisesta 1998 annettua lakia ei kuitenkaan enää voida saattaa sellaisenaan voimaan, koska muutettavaksi ehdotettuja säännöksiä on muutettu 1 päivänä maaliskuuta 2001 voimaan tulleella lailla

poliisilain muuttamisesta (21/2001). Edellä mainitun johdosta poliisilain muuttamisesta vuonna 1998 annettuun lakiin sisältyvät viittaussäännökset eivät ole enää ajan tasalla. Nyt ehdotettavat poliisilain muutokset vastaisivat 22 a ja 30 a §:n osalta asiallisesti poliisilain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettua lakia. Esityksen perusteluissa on nyt otettu huomioon eduskunnan hyväksymät muutokset hallituksen esitykseen (HE 20/1998 vp) sekä Amsterdamin sopimuksen 1 päivänä toukokuuta 1999 tapahtuneen voimaantumisen vaikutukset.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

22 a §. *Vieraan valtion poliisimiehen toimivalta.* Poliisilain uudessa 22 a §:ssä säädettäisiin Schengenin yleissopimuksen 41 artiklan mukaisesta rajan yli ulottuvasta takaa-ajosta. Takaa-ajosta on voimassa, mitä

siitä erikseen määrätään Schengenin yleissopimuksessa. Takaa-ajon edellytysten on täytyttävä sen maan lainsäädännön mukaan, jossa veres teko on tapahtunut tai henkilön pakeneminen on alkanut. Schengenin yleissopimuksen mukainen takaa-ajo on mahdollista vain maarajan yli. Pykälä ei antaisi vieraan valtion poliisimiehelle toimivaltaa niissä tapauksissa, joissa artiklan 41 mukainen alkutilanne on tapahtunut Suomen alueella. Jokamiehen kiinniotto-oikeudesta säädetään erikseen pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 1 §:ssä.

Vieraan valtion poliisimiehellä tarkoitettaisiin tässä pykälässä Schengenin yleissopimuksen 40 ja 41 artiklassa tarkoitettua Schengenin säännöstöä soveltavan valtion poliisimiestä. Rajan yli jatkuva takaa-ajo on mahdollista vain maarajojen ylitse, joten käytännössä kysymykseen tulisivat ruotsalaiset ja norjalaiset poliisimiehet. Ehdotettu sanamuoto vastaa 1 päivänä toukokuuta 1999 voimaantulleen Amsterdamin sopimuksen jälkeistä tilannetta. Amsterdamin sopimuksella Schengenin sopimuksesta, yleissopimuksesta, voimassa olevista liittymissopimuksista sekä niiden nojalla annetuista päätöksistä ja julistuksista tuli osa Euroopan unionin oikeutta. Islannin ja Norjan vuonna 1996 allekirjoittamat liittymissopimukset eivät ole enää voimassa vaan ne on korvattu vuonna 1999 allekirjoitetulla yhteistyösopimuksella.

Kun suomalainen poliisimies suorittaa virkatehtävänsä Suomen rajojen ulkopuolella, hänen valtuutensa määräytyvät Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten määräysten sekä kulloisenkin toimintamaan lainsäädännön mukaisesti. Koska poliisilain säännökset ovat voimassa vain Suomen alueella, ei poliisilakiin voida ottaa säännöstä suomalaisen poliisimiehen valtuuksista toisen valtion alueella.

Poliisimiehellä tarkoitetaan poliisin palveluksessa olevaa poliisivaltuuksien käyttöön oikeutettua henkilöä, kun taas termi poliisi tarkoittaa poliisia viranomaisena. Suomen alueella poliisin toimivaltuuksia käyttää aina ensisijaisesti suomalainen poliisimies. Vieraan valtion poliisimiehellä olisi Suomen alueella toimivaltaa ainoastaan

tässä laissa erikseen säädelyissä tilanteissa. Lisäksi toimintaa säätelevät ne määräykset, joita on asianomaisissa kansainvälisissä sopimuksissa.

Säännöksessä vieraan valtion poliisimies rinnastetaan suomalaiseen poliisimieheen, jolloin häntä koskevat kyseisten toimivaltuuksien osalta samat poliisilaissa säädetyt oikeudet ja velvollisuudet kuin suomalaista poliisimiestäkin. Käyttäessään poliisivaltuuksia vieraan valtion poliisimiestä sitovat poliisilain 1 luvussa säädetyt poliisia ja poliisimiehiä koskevat yleiset säännökset.

Mikäli poliisivaltuuksia annetaan vieraan valtion virkamiehelle, pitää valtuuksista sekä niiden käyttöön oikeutetuista virkamiehistä säätää yksiselitteisesti ja selkeästi. Koska poliisilaissa ei voida luetella ennakolta kaikkia mahdollisesti tehtäviä kansainvälisiä sopimuksia, joissa vieraan valtion virkamiehelle annetaan oikeus poliisin toimivaltuuksien käyttöön, on tästä oltava määräykset asianomaisessa sopimuksessa ja sen velvoittamana säädettävässä lainsäädännössä.

1 mom. Säännöksellä annettaisiin vieraan valtion poliisimiehelle toimivaltuus kiinniottoon Suomen alueella toisen valtion alueelta alkaneissa takaa-ajotilanteissa. Vieraan valtion poliisimiehellä olisi oikeus säännöksen perusteella suorittaa poliisilain 22 §:n 1 momentissa määritelty turvallisuustarkastus ja ottaa haltuun turvatarkastuksen yhteydessä kiinniotetulla olevat esineet poliisilain 22 §:n 5 momentin mukaisesti. Samoin hänellä olisi oikeus poliisilain 21 §:n 1 momentin mukaisesti määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi, koska tämä on luonnollinen edellytys sille, että kulkuneuvolla pakeneva voidaan ottaa kiinni. Poliisilaissa ei tarkemmin määrätä pysäyttämistapaa, mutta hallituksen esityksen (HE 57/1994) mukaan velvoittavia olisivat kaikki poliisimiehen suullisesti, käsimerkillä tai muulla merkillä antamat selvästi havaittavat pysäytymismääräykset, joiden tarkoitus ja kohde ilmenevät yksiselitteisesti. Pysäyttämismerkkin olisi lisäksi tässä tapauksessa oltava niin selkeä, että mahdolliset kielierot eivät vaikuta sen ymmärtämiseen.

2 mom. Säännöksellä rajoitettaisiin vieraan

valtion poliisimiehen toimivaltuutta voimakeinojen käyttöön.

Vastarinnalla tarkoitetaan tässä jonkun henkilön fyysistä, aktiivista tai passiivista käyttäytymistä poliisimiehen lailliseen päämäärään tähtäävän toiminnan estämiseksi. Kysymyksessä voi olla poliisivaltuuksien käyttötilanne tai virkatehtävä, jonka suorittaminen ei edellytä normaaleista kansalaisoikeuksista poikkeavia valtuuksia. Voimankäytön perusteena olisi vastarintatapauksessa nimenomaan poliisin toimintaan kohdistuva estämisyritys. Voimakeinojen käytön edellytyksistä ja käytöstä on lisäksi voimassa, mitä muualla poliisilaissa sekä rikoslaisissa säädetään.

Säännös antaisi vieraan valtion poliisimiehelle oikeuden voimakeinojen käyttöön vain verekseltä tavatun tai pakenevan henkilön kiinniottoon. Lisäksi edellytettäisiin, että kiinniotettava koettaisi vastarintaa tekemällä välttää kiinnijoutumisen, eikä suomalaisen poliisimiehen apua ole viipymättä saatavilla. Tämä voi johtua takaa-ajon kiireellisyydestä tai siitä, että paikalliset viranomaiset ovat olleet estyneitä jatkamaan välittömästi takaa-ajoa. Vieraan valtion poliisimiehelle ei ole tarkoitus antaa yleistä kiinniotto-oikeutta Suomen alueella.

Säännös mahdollistaisi myös Schengenin yleissopimuksen 41 artiklan 5 kappaleen f kohdan mukaisen käsirautojen käytön kiinniotetun kuljetuksen ajaksi.

Vieraan valtion poliisimiehillä olisi oikeus kantaa virka-asetta Suomessa, ampumaseteläin (180/2001) 17 §:n 11 kohdan nojalla. Kyseinen ampumaseteläin muutos on tarkoitus säätää asetuksella tulemaan voimaan 25 päivänä maaliskuuta 2001 lukien. Ampumaseteläin käyttö olisi mahdollista vain hätävarjelutilanteessa, siten kuin siitä erikseen säädetään rikoslain (39/1889) 3 luvun 6 §:ssä. Ulkomaalaisella on jo nykyisen lainsäädännön mukaan hätävarjelu-oikeus Suomessa. Schengenin yleissopimuksen mukaan vieraan valtion poliisimiehellä on oikeus käyttää virka-asetta vain hätävarjelutilanteessa.

3 mom. Vieraan valtion poliisimiehen olisi luovutettava kiinniotettu viipymättä kiinniottopaikkakunnan kihlakunnan

poliisilaitokselle. Vieraan valtion poliisimiehen olisi aina tehtävä ilmoitus Suomen alueella tapahtuneesta takaa-ajosta sen paikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselle, jonka alueella on toimittu, vaikka suoritettu takaa-ajo ei olisikaan onnistunut eikä kiinniottoa olisi tehty.

4 mom. Vieraan valtion poliisimies rinnastettaisiin vahinkotapauksissa suomalaiseen poliisimieheen. Valtion korvausvastuu määräytyisi samanlaisin perustein kuin suomalaisen poliisimiehen osalta on poliisilain 47 §:n 2 momentin mukaan säädetty. Korvausta voisi saada aineellisista vahingoista, mutta sitä ei suoritettaisi haitasta tai kärsimyksestä. Korvaus voisi johtua mistä tahansa laillisesta pakkotoimenpiteestä, jonka vieraan valtion poliisimies on suorittanut toimivaltuuksiansa perusteella. Korvausta voitaisiin harkinnan mukaan suorittaa silloinkin, kun vieraan valtion poliisimiehen menettely on ollut oikeutettua joko hätävarjelu- tai pakkotilasäännösten nojalla. Schengenin yleissopimuksessa vahingonkorvauksesta on määräyksiä 43 artiklassa.

30 a §. *Vieraan valtion poliisimiehen suorittama tarkkailu. 1 mom.* Poliisilain uusi 30 a § mahdollistaisi Schengenin yleissopimuksen 40 artiklan mukaisen tarkkailun jatkamisen Suomen alueelle. Tarkkailulla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä rikoksen selvittämiseksi tapahtuvaa henkilön tarkkailua tai teknistä tarkkailua. Tekninen tarkkailu on tiettyyn henkilöön teknisiä laitteita apuna käyttäen kohdistettavaa kuuntelua ja äänen tallentamista (tekninen kuuntelu), katselua ja kuvaamista (tekninen katselu) sekä kulkuneuvon tai tavaran liikkumisen seuranta (tekninen seuranta). Teknisellä tarkkailulla voidaan hankkia tietoja myös henkilön yksityisyyden piiriin kuuluvista seikoista.

Tarkkailu on mahdollista Schengenin yleissopimuksen perusteella rikoksen selvittämiseksi, kun henkilö on syyllistynyt rangaistavaan ja mahdollisesti hänen luovuttamiseensa johtavaan tekoon tai on osallisena tällaisessa teossa. Tarkkailun jatkaminen toisen valtion alueelle on mahdollista Schengenin yleissopimuksen 40 artiklan mukaan silloin, kun siihen on saatu

ennalta esitetyn oikeusapupyynnön perusteella lupa sekä kiireellisissä tapauksissa ilman ennalta esitettyä lupaakin, kun tarkkailtava henkilö on epäiltynä johonkin yleissopimuksessa erikseen lueteltuun rikokseen (40 artiklan 7 kappale). Kiireellisissä tapauksissa tarkkailu on lopetettava heti, kun sen maan viranomaiset, jonka alueella tarkkailu tapahtuu sitä vaatii tai viimeistään viiden tunnin kuluttua rajan ylityksestä, mikäli sitä ennen ei ole saatu lupaa tarkkailun jatkamiseen. Schengenin yleissopimus sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä tarkkailusta, kuten tarkkailuun oikeutetuista virkamiehistä, tarkkailun suorittamisesta ja vahingonkorvausvastuusta. Säännöksessä samoin kuin edellä 22 a §:ssä vieraan valtion poliisimies rinnastettaisiin suomalaiseen poliisimieheen, jolloin poliisilain 1 luvussa säädetyt yleiset säännökset koskisivat myös vieraan valtion poliisimiestä. Vieraan valtion poliisimiehellä tarkoitetaan 22 a §:n tavoin Schengenin säännöstöä soveltavan valtion toimivaltaista virkamiestä. Säännöksen mukaan vieraan valtion poliisimiehellä olisi samanlaiset oikeudet ja velvollisuudet poliisilain perusteella tarkkailuun kuin suomalaisella poliisimiehelläkin. Lisäksi tarkkailutoimintaa koskisivat ne yksityiskohtaiset määräykset, joita on asianomaisissa kansainvälisissä sopimuksissa. Suomen alueella tarkkailua suorittaa ensisijaisesti suomalainen poliisimies. Vieraan valtion poliisimiehen suorittama tarkkailu Suomen alueella olisi poikkeuksellisesti mahdollista ainoastaan silloin kun suomalainen poliisimies ei välittömästi voisi ottaa tarkkailua hoitaakseen Suomen alueella. Jo tehtyyn rikokseen syylliseksi epäiltyyn henkilöön kohdistuva tiedustelu ja tarkkailu on nykyisen oikeuskäytännön mukaan katsottu perinteisesti sallituksi esitutkintakeinoksi. Tarkkailun aloittamisen edellytysten olisi täytyttävä sen maan lainsäädännön mukaan, jonka alueelta tarkkailu alkaa. Säännös mahdollistaisi ainoastaan tällaisen tarkkailun jatkamisen Suomen alueelle, joten vieraan valtion poliisimies ei voisi Suomen alueella aloittaa itsenäisesti uutta tarkkailua. Vieraan valtion poliisimiehen olisi Suomen alueella noudatettava kaikissa tilanteissa Suomen

lainsäädäntöä. Mikäli toisessa valtiossa aloitettu tarkkailukeino ei olisi Suomessa säädetty poliisille kuuluvaksi toimivaltuudeksi, ei tarkkailua saisi jatkaa Suomen alueella.

Säännös mahdollistaisi edellä kuvatuin tavoin sekä tarkkailun että teknisen tarkkailun jatkamisen Suomen alueella. Teknisen tarkkailun jatkaminen olisi kuitenkin mahdollista ainoastaan niissä tilanteissa kun esimerkiksi tekninen laite on jo asennettu tarkkailun kohteena olevaan tavaraan tai kulkuneuvoon. Vieraan valtion poliisimies ei saisi Suomen alueella aloittaa itsenäisesti uutta teknistä tarkkailua, esimerkiksi asentaa teknisiä laitteita tai aloittaa sellaisen käyttöä.

2 mom. Vieraan valtion poliisimiehen on Suomen alueella noudatettava kaikissa tilanteissa Suomen lainsäädäntöä. Mikäli toisessa valtiossa aloitettu tekninen tarkkailukeino ei ole Suomessa säädetty poliisille kuuluvaksi toimivaltuudeksi tai mikäli tarkemmin säädellyt edellytykset tekniselle tarkkailulle eivät täyty, ei tarkkailua saisi jatkaa Suomen alueella.

Vieraan valtion poliisimiehellä ei ole oikeutta voimakeinojen käyttöön Suomen alueella suorittaessaan tarkkailutehtävää. Hänellä on kuitenkin edellä 22 a §:ssä perusteluissa kuvatuin tavoin oikeus kantaa virka-asetta Suomessa. Ampuma-aseen käyttö on mahdollista vain hätävarjelutilanteessa, siten kuin siitä erikseen säädetään rikoslain 3 luvun 6 §:ssä. Ulkomaalaisella on jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan hätävarjelu-oikeus Suomessa. Schengenin yleissopimuksen mukaan vieraan valtion poliisimiehellä on oikeus käyttää virka-asetta vain hätävarjelutilanteissa.

Vieraan valtion poliisimiehen suorittamasta tarkkailusta ja teknisestä tarkkailusta on annettava selvitys sen paikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselle, jonka alueella on pääasiallisesti toimittu.

52 §. *Liikkumis- ja oleskelurajoitukset.* Voimassa olevan poliisilain 52 §:n mukaan sisäasiainministeriö voi antaa säännöksenä määritellyin edellytyksin poliisimääräyksen. Tällainen sisäasiainministeriön päätös on julkaistava säädöskokoelmassa.

Säännöksessä siis säädetään poliisimääräyksen antamisesta ja sisäasiainministeriön päätöksestä. Terminologian yhdenmukaistamiseksi ja selkeyttämiseksi pykälän otsikkoa sekä sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä tarkoitettut liikkumis- ja oleskelurajoitukset säädettäisiin sisäasiainministeriön asetuksella. Pykälässä tarkoitettut liikkumis- ja oleskelurajoitukset ovat oikeussääntöjä, joita voidaan perustuslain 80 §:n mukaan antaa laissa olevan valtuutuksen nojalla muun muassa ministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi, Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) mukaan ministeriön asetukset on, yleiseltä merkitykseltään vähäisiä asetuksia lukuun ottamatta, julkaistava säädöskokoelmassa. Liikkumis- ja oleskelurajoituksiin liittyvä sisäasiainministeriön asetusta ei ole pidettävä yleiseltä merkitykseltään vähäisenä, joten se julkaistaisiin säädöskokoelmassa.

54 §. *Tarkeimmat säännökset.* Voimassa olevan poliisilain 54 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan poliisin virkapuvusta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Koska ei ole tarkoituksenmukaista, että valtioneuvoston asetuksella säädetään kaikista virkapukuun liittyvistä seikoista, pykälän 2 ja 3 momentti ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että poliisin virkapukuvelvollisuudesta ja virkapuvun käytöstä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ja virkapuvun mallista ja sen yhteydessä käytettävistä merkeistä säädettäisiin sisäasiainministeriön asetuksella. Poliisin virkapuvun malliin ja sen yhteydessä käytettävien merkkeihin liittyvä asetus olisi luonteeltaan tekninen, joten kyseiset asiat olisi tarkoituksenmukaista säätää sisäasiainministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi selvyiden vuoksi

kokonaisuudessaan vaikka kohdat 2 ja 3 säilyvät muuttumattomina. Tällöin Schengenin säännösten soveltamisen aloittamiseen liittyvä 2 momentin toinen kohta tulee voimaan samaan aikaan esitykseen sisältyvien muiden säännösten kanssa, eikä kyseistä kohtaa tarvitse säätää poliisilain muuttamisesta annetun lain (21/2001) voimaantulosäännökseen sisältyvän valtuutuksen nojalla erikseen asetuksella voimaan.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä.

5. Säättämisjärjestys

Schengenin säännösten unionin oikeuteen sulauttanut Amsterdamin sopimus hyväksyttiin hyväksymisajankohtana voimassa olleen valtiopäiväjärjestyksen (7/1928) 69 §:n 1 momentin mukaisesti. Tästä syystä esitys poliisilain muuttamisesta voidaan käsitellä normaalissa lainsäätämisjärjestyksessä.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 25 päivänä maaliskuuta 2001. Samalla ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi poliisilain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 52 § ja 54 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 21/2001, sekä
lisätään lakiin uusi 22 a ja 30 a § seuraavasti:

22 a §

Vieraan valtion poliisimiehen toimivalta

Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, jäljempänä Schengenin yleissopimus, 40 tai 41 artiklassa tarkoitettulla Schengenin säännöstöä soveltavan valtion poliisimiehellä, on oikeus poliisimiehen maan alueella verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksenteikijän takaa-ajoon Suomen alueella samoin kuin kiinniottoon ja turvallisuustarkastukseen Suomen alueella siten kuin Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätään. Kulkuneuvon pysäyttämisestä ja turvallisuustarkastuksesta on lisäksi voimassa mitä tämän lain 21§ :n 1 momentissa sekä 22 §:n 1 ja 5 momentissa säädetään.

Oikeus voimakeinoin tapahtuvaan verekseltä tavatun tai pakenevan kiinniottoon on kuitenkin vain, jos kiinniotettava vastarintaa tekemällä koettaa välttää kiinnijoutumisen eikä suomalaisen poliisimiehen apua kiinniottoon ole viipymättä saatavilla. Voimakeinojen käytön edellytyksistä ja käytöstä on lisäksi voimassa, mitä muualla tässä laissa sekä rikoslaissa säädetään.

Tämän pykälän 1 momentin perusteella kiinniotettu on viipymättä luovutettava kiinniottopaikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselle, jolle on myös ilmoitettava Suomen alueella tehdyistä muista toimenpiteistä ja niiden seurauksista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun

poliisimiehen toimenpiteistä sivulliselle aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä 47 §:n 2 momentissa säädetään korvauksen suorittamisesta.

30 a §

Vieraan valtion poliisimiehen suorittama tarkkailu

Schengenin yleissopimuksen 40 tai 41 artiklassa tarkoitettulla Schengenin säännöstöä soveltavan valtion poliisimiehellä on oikeus jatkaa maansa alueella alkanutta, rikoksen selvittämiseksi tapahtuvaa henkilön tarkkailua tai teknistä tarkkailua Suomen alueella siten kuin Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätään. Edellytyksenä on lisäksi, että suomalainen poliisimies ei voi välittömästi jatkaa tarkkailua tai teknistä tarkkailua Suomen alueella.

Tarkkailussa saa käyttää sellaisia teknisiä välineitä, joiden käyttöön suomalainen poliisimies on oikeutettu teknisestä tarkkailusta annettujen säännösten mukaisesti. Tarkkailusta ja teknisestä tarkkailusta on annettava selvitys sen paikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselle, jonka alueella on pääasiallisesti toimittu.

52 §

Liikkumis- ja oleskelurajoitukset

Erittäin tärkeän toiminnan tai omaisuuden

turvaamiseksi taikka ihmisten suojaamiseksi sisäasiainministeriön asetuksella voidaan rajoittaa liikkumista tai oleskelua turvattavassa tai suojattavassa kohteessa tai sen ympäristössä, kohteesta aiheutuvan tai siihen kohdistuvan vaaran vuoksi, taikka kieltää turvallisuutta vaarantavien esineiden tai aineiden tuonti sinne. Kiellon tai rajoituksen rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon, milloin teosta ei ole muualla laissa säädetty rangaistusta.

54 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään

1) poliisimiehen poliisieettisestä valasta, poliisin toiminnallisista johtosuhteista, poliisimiehen toimintavelvollisuudesta, poliisimiehen velvollisuudesta ilmoittautua palvelukseen tai toimintavalmiuteen määrittämisestä, erityisistä poliisitutkintaan eräissä tapauksissa liittyvistä tehtävistä, 47 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemisesta ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä, poliisin tunnusluvasta,

virkapukuvelvollisuudesta ja virkapuvun käytöstä, virkamerkistä ja aseistuksesta;

2) kansainväliseen sopimukseen perustuvien toimivaltuuksien käytöstä tehtävistä ilmoituksista ja selvityksistä; sekä

3) poliisin, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta sekä näiden viranomaisten keskinäisestä yhteistoiminnasta ja virka-apumenettelystä.

Sisäasiainministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä poliisivaltuuksien myöntämisestä, kiinni otettujen käsittelystä, haltuun otetun omaisuuden säilyttämisestä, poliisitutkinnan suorittamisesta, kulkuneuvon pysäyttämistä, automaattisesta tieliikenteen valvonnasta, voimakeinojen käyttämisestä, eläimen kiinniottamisesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta, virka-avun antamisesta muissa kuin 2 momentin 3 kohdan mukaisissa tapauksissa, peitetoiminnan, valeoston ja televalvonnan järjestämisestä ja valvonnasta, poliisitoimenpiteiden kirjaamisesta sekä virkapuvun mallista ja sen yhteydessä käytettävistä merkeistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001. Tällä lailla kumotaan poliisilain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki.

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Ville Itälä*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 52 § ja 54 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 21/2001, ja
lisätään lakiin uusi 22 a ja 30 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 a §

Vieraan valtion poliisimiehen toimivalta

Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, jäljempänä Schengenin yleissopimus, 40 tai 41 artiklassa tarkoitettulla Schengenin säännöstöä soveltavan valtion poliisimiehellä on oikeus poliisimiehen maan alueella verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksenteikijän takaa-ajoon Suomen alueella samoin kuin kiinniottoon ja turvallisuustarkastukseen Suomen alueella siten kuin Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätään. Kulkuneuvon pysäyttämisestä ja turvallisuustarkastuksesta on lisäksi voimassa mitä tämän lain 21 § :n 1 momentissa sekä 22 §:n 1 ja 5 momentissa säädetään.

Oikeus voimakeinoin tapahtuvaan verekseltä tavatun tai pakenevan kiinniottoon on kuitenkin vain, jos kiinniotettava vastarintaa tekemällä koettaa välttää kiinnijoutumisen eikä suomalaisen poliisimiehen apua kiinniottoon ole viipymättä saatavilla. Voimakeinojen käytön edellytyksistä ja käytöstä on lisäksi voimassa, mitä muualla tässä laissa sekä rikoslaissa säädetään.

Tämän pykälän 1 momentin perusteella kiinniotettu on viipymättä luovutettava kiinniottopaikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselle, jolle on myös ilmoitettava Suomen alueella tehdyistä muista toimenpiteistä ja niiden seurauksista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun

poliisimiehen toimenpiteistä sivulliselle aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä 47 §:n 2 momentissa säädetään korvauksen suorittamisesta.

30 a §

Vieraan valtion poliisimiehen suorittama tarkkailu

Schengenin yleissopimuksen 40 tai 41 artiklassa tarkoitetulla Schengenin säännöstöä soveltavan valtion poliisimiehellä on oikeus jatkaa maansa alueella alkanutta, rikoksen selvittämiseksi tapahtuvaa henkilön tarkkailua tai teknistä tarkkailua Suomen alueella siten kuin Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätään. Edellytyksenä on lisäksi, että suomalainen poliisimies ei voi välittömästi jatkaa tarkkailua tai teknistä tarkkailua Suomen alueella.

Tarkkailussa saa käyttää sellaisia teknisiä välineitä, joiden käyttöön suomalainen poliisimies on oikeutettu teknisestä tarkkailusta annettujen säännösten mukaisesti. Tarkkailusta ja teknisestä tarkkailusta on annettava selvitys sen paikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselle, jonka alueella on pääasiallisesti toimittu.

52 §

Poliisimääräykset

Erittäin tärkeän toiminnan tai omaisuuden turvaamiseksi taikka ihmisten suojaamiseksi sisäasiainministeriö voi, antamalla poliisimääräyksen, rajoittaa liikkumista tai oleskelua turvattavassa tai suojattavassa kohteessa tai sen ympäristössä, kohteesta aiheutuvan tai siihen kohdistuvan vaaran vuoksi, taikka kieltää turvallisuutta vaarantavien esineiden tai aineiden tuonnin sinne. Kiellon tai rajoituksen rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon, milloin teosta ei ole muualla laissa säädetty rangaistusta. Tällainen sisäasiainministeriön päätös julkaistaan säädöskokoelmassa.

52 §

Liikkumis- ja oleskelurajoitukset

Erittäin tärkeän toiminnan tai omaisuuden turvaamiseksi taikka ihmisten suojaamiseksi sisäasiainministeriön asetuksella voidaan rajoittaa liikkumista tai oleskelua turvattavassa tai suojattavassa kohteessa tai sen ympäristössä, kohteesta aiheutuvan tai siihen kohdistuvan vaaran vuoksi, taikka kieltää turvallisuutta vaarantavien esineiden tai aineiden tuonti sinne. Kiellon tai rajoituksen rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon, milloin teosta ei ole muualla laissa säädetty rangaistusta.

54 §

1....1..7.

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään:

1) poliisimiehen poliisieettisestä valasta, poliisin toiminnallisista johtosuhteista, poliisimiehen toimintavelvollisuudesta, poliisimiehen velvollisuudesta ilmoittautua palvelukseen ja toimintavalmiuteen määräämisestä, erityisistä poliisitutkintaan eräissä tapauksissa liittyvistä tehtävistä, 47 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemisesta ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä, poliisin tunnuskuvasta, *virkapuvusta*, virkamerkistä ja aseistuksesta;

2) kansainväliseen sopimukseen perustuvien toimivaltuuksien käytöstä tehtävistä ilmoituksista ja selvityksistä; sekä

3) poliisin, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta sekä näiden viranomaisten keskinäisestä yhteistoiminnasta ja virka-apumenettelystä.

Sisäasiainministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä poliisivaltuuksien myöntämisestä, kiinni otettujen käsittelystä, haltuun otetun omaisuuden säilyttämisestä, poliisitutkinnan suorittamisesta, kulkuneuvon pysäyttämisestä, automaattisesta tieliikenteen valvonnasta, voimakeinojen käyttämisestä, eläimen kiinniottamisesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta, virka-avun antamisesta muissa kuin *1 momentin* 3 kohdan mukaisissa tapauksissa, peitetoiminnan, valeoston ja televalvonnan järjestämisestä ja valvonnasta sekä poliisitoimenpiteiden kirjaamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään

1) poliisimiehen poliisieettisestä valasta, poliisin toiminnallisista johtosuhteista, poliisimiehen toimintavelvollisuudesta, poliisimiehen velvollisuudesta ilmoittautua palvelukseen tai toimintavalmiuteen määräämisestä, erityisistä poliisitutkintaan eräissä tapauksissa liittyvistä tehtävistä, 47 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemisesta ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä, poliisin tunnuskuvasta, *virkapukuvellisuudesta ja virkapuvun käytöstä*, virkamerkistä ja aseistuksesta;

2) kansainväliseen sopimukseen perustuvien toimivaltuuksien käytöstä tehtävistä ilmoituksista ja selvityksistä; sekä

3) poliisin, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta sekä näiden viranomaisten keskinäisestä yhteistoiminnasta ja virka-apumenettelystä.

Sisäasiainministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä poliisivaltuuksien myöntämisestä, kiinni otettujen käsittelystä, haltuun otetun omaisuuden säilyttämisestä, poliisitutkinnan suorittamisesta, kulkuneuvon pysäyttämisestä, automaattisesta tieliikenteen valvonnasta, voimakeinojen käyttämisestä, eläimen kiinniottamisesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta, virka-avun antamisesta muissa kuin *2 momentin* 3 kohdan mukaisissa tapauksissa, peitetoiminnan, valeoston ja televalvonnan järjestämisestä ja valvonnasta, poliisitoimenpiteiden kirjaamisesta *sekä virkapuvun mallista ja sen yhteydessä käytettävistä merkeistä*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001. Tällä lailla kumotaan poliisilain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki